

A ZENEI MŰVELTSÉG KIALAKÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A KÖZÉPFOKÚ OKTATÁSBAN

Dohány Gabriella

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: zenei műveltség, fejlesztés

Az iskolai műveltség tantárgyakon átnyúló tudásstruktúráként határozható meg. A műveltségi területek között a zenei műveltség a képességek természetes közegben zajló tanulás által történő fejlesztését jelenti. Ennek a fejlesztő tevékenységnek a magyar zenei közoktatásban a *Kodály Zoltán* által létrehozott zenepedagógiai rendszer az elméleti alapja. Színtere az általános és a középiskola, tanításra fordítható ideje a Nemzeti alaptanterv által előírt tíz év. A vizsgálat a folyamat befejező szakaszára irányul a határfok mérhetőségének kialakítása érdekében. Ezekben az oktatási intézményekben zajló zenei nevelés eredményessége szakmai tapasztalatok leírásai alapján ismerhető meg. Mindezek a visszajelzések a hathatóság problémáiról szólnak. Az erre irányuló jelen kutatás fel kívánja tárni mindazon összetevőket, amelyek hatást gyakorolnak a zenei nevelés eredményességére és a zenei műveltség alakulására. Ennek tanulmányozására három problémakör kialakítására került sor. Elsőként a kutatási terület társadalmi közegének feltárása történik, ami által a zenei nevelés szociológiai beágyazottsága tárható fel. Ezen a területen az iskolai ismeretszerzés háttérbe szorulásával párhuzamosan megjelenő új értékorientációk tartalma és iránya ismerhető meg. Az iskola világának és a szórakozás szubkulturális közegének analízise során megismert dichotómia jellemzése jelöli ki a gondolkodás irányát. A vizsgálat másik tartománya a zenei összetevők elemzése. Ebben a kutatási problémában a kognitív zenepszichológia eredményeire épül a feltárás. A megközelítés lényege szerint a zenei megismerő tevékenységet a kortikus agyműködés sémafelismerése irányítja, amely más, azonos szerkezetű gondolkodási műveletek végzésére való képesség kibontakoztatásával állítható összefüggésbe. A zenei képességek vizsgálatának újabb területe a kollaboratív tevékenységben rejlő lehetőségek feltárása. A kapott eredmények igazolják az együttműködésben rejlő egyéb képességek kibontakoztatására gyakorolt hatást. A harmadik kérdéskör a közoktatásban kialakítható zenei műveltség kritériumait, elvárás- és követelményrendszerét tartalmazza. Itt egyrészt *Kodály Zoltán* zenepedagógiai nézeteinek összegzésére kerül sor. Kidomborodnak a zenepedagógiai szisztéma legfontosabb alapelvei. Ezek a kisgyermekkorban megkezdett, énekes alapú, népzenei gyökerű, relatív szolmizációt alkalmazó didaktikus elemek. A harmadik kutatási terület a továbbiakban a Nemzeti alaptanterv ének-zene tantárgyra vonatkozó előírásait tekinti át. A Nat az ének-zene tantárgyat az esztétikai-művészi tudatosság és kifejezőképesség kulcskompetencia körében tárgyalja. A követelmények részletezését a fejlesztési feladatok fejezet adja. Mindezen feltárások ismeretében meghatározhatóvá válik a napjaink középiskolájában elvárható és megszerezhető zenei műveltség természete.